

MEMORANDUM

Do: Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej

Od: Przemysław Kałek

Data: 13 października 2014 r.

Dot.: Koncepcji Modelu Wymiany Informacji pomiędzy uczestnikami rynku energii elektrycznej w Polsce zgodnej ze standardem ebIX

Niniejsze stanowisko zostało przygotowane na zlecenie Polskiego Towarzystwa Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej ("PTPiREE"), a jego celem jest ocena przygotowanego w ramach PTPiREE opracowania pt.: "Koncepcja Modelu Wymiany Informacji pomiędzy uczestnikami rynku energii elektrycznej w Polsce zgodnej ze standardem ebIX" ("**Opracowanie**" oraz "**Model Wymiany Informacji**" lub "**Model**") - w świetle aktualnie obowiązujących uwarunkowań prawnych określonych w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r., poz. 1059 oraz z 2013 r., poz. 984; "**Prawo energetyczne**").

I. OGÓLNY OPIS MODELU WYMIANY INFORMACJI

Model Wymiany Informacji odwołuje się do standardu wymiany informacji ebIX, wypracowanego w ramach organizacji ebIX (ang. *European Forum for Energy Business Information Exchange*), zrzeszającej podmioty z europejskiej branży energetycznej zainteresowane wsparciem standaryzacji elektronicznej wymiany informacji w procesie obsługi odbiorców na rynku detalicznym.

Zgodnie z Opracowaniem rekomendowany Model Wymiany Informacji miałby zostać wdrożony przez wszystkich operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych działających Polsce.

Koncepcja stojąca za Modelem Wymiany Informacji przewiduje:

- powszechne wdrożenie przez operatorów systemów dystrybucyjnych jednolitego i centralnego zbioru zasad wymiany informacji związanych z szeroko rozumianą obsługą odbiorcy - zgodnego z Modelem Wymiany Informacji; oraz

- stworzenie, dla ułatwienia i uproszczenia procesu wymiany informacji, jednej centralnej szyny wymiany danych (tzw. HUB), na którą składałyby się dedykowane aplikacje/systemy informatyczne lub strona internetowa. Ta platforma wymiany informacji funkcjonowałaby poza strukturą operatorów systemów dystrybucyjnych, przy czym nierozstrzygnięta jeszcze pozostała kwestia ewentualnego podmiotu odpowiedzialnego za funkcjonowanie szyny wymiany danych.

Główne korzyści związane z przyjęciem Modelu Wymiany Informacji sprowadzałyby się do:

- 1) standaryzacji procesu wymiany informacji pomiędzy operatorami systemów dystrybucyjnych a pozostałymi uczestnikami rynku, w sposób ułatwiający przekazywanie danych związanych z dostarczaniem energii elektrycznej do odbiorców końcowych tj. danych związanych z procesem obsługi klienta na poziomie rynku detalicznego, poprzez m.in. ustalenie trybu przekazywania danych w formie jednolitych komunikatów w ramach:
 - a) dokonywania przez sprzedawców zgłoszeń umowy sprzedaży energii elektrycznej/umowy kompleksowej;
 - b) weryfikowania i akceptowania przez operatora systemu elektroenergetycznego dokonanych przez sprzedawców zgłoszeń umowy sprzedaży energii elektrycznej/umowy kompleksowej; oraz
 - c) uzyskiwania przez sprzedawców danych dla PPE (punkt poboru energii);
 - d) udostępniania i przekazywania danych pomiarowo-rozliczeniowych w obu kierunkach (przez operatora systemu dystrybucyjnego działającego jako operator pomiarów lub przez odbiorcę);
 - e) obsługi procedury reklamacyjnej;
 - f) dokonywania zmiany podmiotu odpowiedzialnego za bilansowanie (POB); oraz
 - g) wstrzymywania i wznowiania dostarczania energii elektrycznej;
- 2) wprowadzenia w ramach Modelu Wymiany Informacji jednej platformy komunikacji na rynku detalicznym (szyny wymiany informacji); oraz
- 3) zachowania neutralności Modelu Wymiany Informacji wobec rozwiązań technologicznych oraz rozwiązań IT wybranych i stosowanych przez poszczególnych operatorów systemów elektroenergetycznych oraz pozostałych uczestników procesu wymiany informacji.

Dodatkowo, dla usprawnienia procesu wdrożenia Modelu Wymiany Informacji przewidywane jest równoległe:

- uproszczenia trybu zawierania umów o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, poprzez zawieranie ich w sposób dorozumiany w drodze składania przez sprzedawców energii elektrycznej oświadczeń woli w formie elektronicznej jednocześnie

ze zgłoszeniem indywidualnej umowy sprzedaży energii elektrycznej, ewentualnie zawieranie umowy o świadczenie usług dystrybucji wraz z umową o przyłączenie;

- nałożenie na sprzedawcę rezerwowego obowiązku rozpoczęcia rezerwowej sprzedaży energii elektrycznej do odbiorcy końcowego w razie spełnienia się przesłanek do takiej sprzedaży;

- choć wprowadzenie tych usprawnień nie jest warunkiem dla wprowadzenia zasad wymiany informacji według wzorca rekomendowanego w Modelu.

II. OCENA PRAWNA

1. Model Wymiany Informacji

a) uwagi ogólne

Zgodnie z Prawem energetycznym zapewnienie należytego poziomu obsługi odbiorców jest jednym z podstawowych obowiązków operatorów systemów dystrybucyjnych, będącym konsekwencją świadczenia usługi dystrybucji energii elektrycznej na rzecz odbiorcy końcowego przyłączonego do sieci elektroenergetycznej, za którą odpowiada dany operator. Obowiązek ten ciąży na operatorze systemu dystrybucyjnego niezależnie od tego, czy usługa dystrybucji realizowana jest na podstawie umowy o świadczenie usługi dystrybucji zawartej z odbiorcą, czy też na podstawie zobowiązania do świadczenia takiej usługi wynikającego z Generalnej Umowy Dystrybucji (GUD), zawartej przez operatora ze sprzedawcą.

Do obowiązków tych zalicza się przede wszystkim, zgodnie z art. 4 ust. 2 oraz art. 4j ust. 2 i ust. 6 Prawa energetycznego: (i) umożliwienie odbiorcy zmiany sprzedawcy w terminie 21 dni od dnia poinformowania operatora o zawarciu umowy sprzedaży lub umowy kompleksowej z nowym sprzedawcą, (ii) zapewnienie dostępu do danych pomiarowo-rozliczeniowych oraz informacji pomiarowych dla miejsc dostarczania energii elektrycznej do odbiorcy końcowego, (iii) rozpatrzenie reklamacji odbiorcy na warunki świadczenia usług dystrybucji, jak i (iv) zabezpieczenie możliwości bilansowania odbiorcy na zasadach wynikających z odpowiednich aktów prawnych.

Częściowo standardy obsługi odbiorcy zostały skodyfikowane w rozporządzeniach wykonawczych do Prawa energetycznego, w których określone zostały niektóre z obowiązków operatorów wobec odbiorców, także dotyczące terminowości działania operatorów, wraz z sankcjami finansowymi w postaci bonifikat za niedotrzymanie tych standardów obsługi.

Z drugiej strony, częścią procesu świadczenia usługi dystrybucji na rzecz odbiorcy końcowego jest również m.in. współpraca operatorów ze sprzedawcami energii elektrycznej, którzy dostarczają energię elektryczną do odbiorców końcowych, w kwestiach związanych ze wstrzymywaniem dostarczania energii elektrycznej.

Zapewnienie prawidłowego i sprawnego przepływu informacji pomiędzy operatorami systemu dystrybucyjnego a odbiorcami i pozostałymi uczestnikami rynku jest, z tej

perspektywy, zasadniczym wyzwaniem stojącym przed operatorami systemu dystrybucyjnego, pozwalającym na należyte wykonanie nałożonych na operatorów obowiązków.

b) *warunki wymiany informacji dotyczącej odbiorcy*

Samo Prawo energetyczne nie wprowadza obowiązku stosowania przez operatorów systemów elektroenergetycznych, w procesie świadczenia usługi dystrybucji energii elektrycznej oraz procesie obsługi odbiorców końcowych, konkretnego, a przede wszystkim scentralizowanego i jednolitego systemu wymiany informacji¹.

Niemniej jednak w art. 9c ust. 3 Prawa energetycznego, zawierającym katalog obowiązków ciążących na operatorach systemów dystrybucyjnych, w pkt 4) i w pkt 9a) znalazły się obowiązki, które odnoszą się do procesów wymiany informacji, w szczególności wymiany informacji pomiarowej:

"3. *Operator systemu dystrybucyjnego lub systemu połączonego elektroenergetycznego w zakresie systemów dystrybucyjnych, stosując **obiektywne i przejrzyste zasady zapewniające równe traktowanie użytkowników tych systemów** oraz uwzględniając wymogi ochrony środowiska, jest odpowiedzialny za:*

[...]

4) *współpracę z innymi operatorami systemów elektroenergetycznych lub przedsiębiorstwami energetycznymi w celu zapewnienia **spójności działania systemów elektroenergetycznych i skoordynowania ich rozwoju**, a także niezawodnego oraz efektywnego funkcjonowania tych systemów;*

[...]

9a) *umożliwienie realizacji umów sprzedaży energii elektrycznej zawartych przez odbiorców przyłączonych do sieci poprzez:*

a) ***budowę i eksploatację infrastruktury technicznej i informatycznej służącej pozyskiwaniu i transmisji danych pomiarowych oraz zarządzaniu nimi**, zapewniającej efektywną współpracę z innymi operatorami i przedsiębiorstwami energetycznymi,*

b) *pozyskiwanie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie, w **uzgodnionej pomiędzy uczestnikami rynku energii formie**, danych pomiarowych dla energii elektrycznej pobranej przez odbiorców wybranym przez nich sprzedawcom i podmiotom odpowiedzialnym za bilansowanie handlowe oraz operatorowi systemu przesyłowego,*

[...]

e) *wdrażanie warunków i trybu zmiany sprzedawcy energii elektrycznej oraz ich uwzględnianie w instrukcji, o której mowa w art. 9g;*

[...]"

Z przepisu tego wynika zatem obowiązek, aby operatorzy systemów dystrybucyjnych wprowadzili takie rozwiązania w zakresie współpracy, które umożliwią spójność i efektywność świadczenia usługi dystrybucji energii elektrycznej, także pomiędzy systemami

¹ Zalecenie stworzenia takiego scentralizowanego systemu, zarządzanego przez odrębny podmiot, Operatora Informacji Pomiarowych, znalazło się w dokumencie opublikowanym przez Ministerstwo Gospodarki w dniu 20 sierpnia 2014 r. "Projekt założeń ustawy o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz ustawy o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej" wersja 1.3 (str. 145).

elektroenergetycznymi (systemami dystrybucyjnymi oraz systemem przesyłowym), oraz pozwolą na zapewnienie przejrzystości i obiektywności procesu zmiany sprzedawcy. Te ustawowe wytyczne "spójności", "efektywności", "przejrzystości" i "obiektywności" wskazują na nacisk, jaki kładziony jest przez ustawodawcę na dążenie do wprowadzanie niedyskryminujących, ustandaryzowanych i powszechnie stosowanych zasad.

Model Wymiany Informacji, przygotowany przez operatorów systemów dystrybucyjnych, wpisuje się w ten ustawowy cel, który nałożony został na operatorów systemów dystrybucyjnych jako jeden z ich podstawowych obowiązków. W tym kontekście przyjęcie Modelu Wymiany Informacji jest działaniem zgodnym z Prawem energetycznym, a wręcz koniecznym z punktu widzenia celów ustawodawcy, gdyż pozwala na efektywne, przejrzyste i niedyskryminacyjne świadczenie usług dystrybucji i korzystanie z systemu elektroenergetycznego. Jest to również działanie wpisujące się w unijną politykę harmonizacji i liberalizacji rynku energetycznego².

Prawo energetyczne nie wprowadza szczegółowych wymogów dotyczących kształtu i organizacji współpracy pomiędzy operatorami systemów dystrybucyjnych, odbiorcami a pozostałymi uczestnikami rynku (sprzedawcami) w ramach procesu wymiany informacji. Odpowiednia delegacja ustawowa znalazła się w art. 9 ust. 4 pkt 3) i pkt 9) Prawa energetycznego, upoważniająca Ministra Gospodarki do uregulowania: "*sposobu prowadzenia obrotu energią elektryczną oraz procedurę zmiany sprzedawcy*", jak i "*zakresu i sposobu przekazywania informacji pomiędzy przedsiębiorstwami energetycznymi oraz między przedsiębiorstwami energetycznymi a odbiorcą*".

Wydane na podstawie tej delegacji ustawowej rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego (Dz.U. Nr 93, poz. 623, z późn. zm.; "**Rozporządzenie systemowe**") uwzględnia jedynie bardzo ogólne regulacje dotyczące procesu wymiany informacji, przede wszystkim w ramach procesu zmiany sprzedawcy, i to tylko pomiędzy sprzedawcami.

Przyjąć zatem trzeba, że na chwilę obecną ustawodawca pozostawił operatorom systemów dystrybucyjnych swobodę co do wyboru środków i metod pozwalających na osiągnięcie poszczególnych celów określonych przez ten akt prawny w zakresie stworzenia modelu wymiany informacji w procesie obsługi odbiorcy.

c) tryb wdrożenia Modelu Wymiany Informacji

Wobec braku wytycznych czy ograniczeń w tym względzie wynikających z przepisów Prawa energetycznego lub Rozporządzenia systemowego, wdrożenie Modelu Wymiany Informacji może nastąpić w wyniku samodzielnych decyzji poszczególnych operatorów systemów dystrybucyjnych, kierujących się w tym względzie ogólnymi wytycznymi zawartymi w

² Por. "CEER Benchmarking Report on Meter Data Management Case Studies" Ref: C12-RMF-46-05, dokument z dnia 7 listopada 2012 r.

Prawie energetycznym, oraz prawdopodobnymi zmianami prawa³. Decyzje te mogą być podejmowane w wyniku realizacji odpowiednich porozumień pomiędzy operatorami, przyjmującymi jako powszechny standard wymiany informacji uzgodniony w Modelu Wymiany Informacji⁴.

Trzeba jednak podkreślić, że w ust. 9a lit. b), w art. 9c ustawa akcentuje potrzebę ustalenia z pozostałymi uczestnikami rynku formy pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i udostępniania danych pomiarowych odbiorców. Takie szerokie uzgodnienie pozwala na przekonanie pozostałych podmiotów funkcjonujących na rynku energii elektrycznej do proponowanych rozwiązań oraz zminimalizuje ryzyko zarzutu arbitralnego decydowania o kształcie rynku, a przede wszystkim decydowania przez operatorów o obowiązkach pozostałych uczestników rynku. Wprawdzie obowiązek poczynienia takiego ustalenia dotyczy danych pomiarowych, to przyjmujemy, że Model funkcjonować będzie jako kompletny system wymiany informacji, w którym przekazywanie danych pomiarowych jest nierozdzielnie związane z całością procesu wymiany informacji. Stąd też uzasadnione jest poddanie konsultacji całokształtu rozwiązań zawartych w Modelu, zgodnie z tą wytyczną ustawową, a nie tylko jego części dotyczącej wymiany danych pomiarowych.

Takie uzgodnienie może mieć różnorodną formę. Począwszy od publicznych konsultacji, a skończywszy na porozumieniu z reprezentacją pozostałych uczestników rynku, tak jak to miało przykładowo miejsce przy wprowadzaniu do stosowania uzgodnionego wzoru Generalnej Umowy Dystrybucyjnej oraz Generalnej Umowy Dystrybucyjnej kompleksowej, kiedy dokonano tego poprzez uzgodnienie z Towarzystwem Obrotu Energią jako reprezentacją sprzedawców energii elektrycznej.

Ze względu na znaczenie procedury i zakresu wymiany informacji związanej z obsługą odbiorcy końcowego, za najbardziej właściwą drogę uznać trzeba wprowadzenie pewnych podstawowych wytycznych i zasad dla procesu wymiany informacji w instrukcji ruchu i eksploatacji sieci dystrybucyjnej ("IRiESD"). Instrukcja ta jest podstawowym dokumentem określającym szczegółowe warunki korzystania z sieci przez użytkowników systemu, obowiązującym wszystkich użytkowników sieci elektroenergetycznej przez sam fakt korzystania z systemu elektroenergetycznego i zawarcie umowy o świadczenie usług dystrybucyjnych (por. art. 9g ust. 12 Prawa energetycznego). Uzasadnieniem dla uwzględnienia wymogów związanych z Modelem Wymiany Informacji jest również i to, że jednym z obszarów, które powinny być ujęte w instrukcji, zgodnie z brzmieniem pkt 5) w ust. 4 art. 9g Prawa energetycznego, jest: *"przekazywanie informacji pomiędzy przedsiębiorstwami energetycznymi oraz pomiędzy przedsiębiorstwami energetycznymi a odbiorcami"*.

Dodatkowo, dzięki temu, że przed złożeniem do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki ("**Prezes URE**") projekt IRiESD podlega sformalizowanemu procesowi

³ Mowa tu przede wszystkim i wprowadzeniu inteligentnego opomiarowania oraz przejściu przez nowy podmiot, Operatora Informacji Pomiarowych, obowiązków związanych ze scentralizowanym modelem przekazywania oraz administrowania danymi pomiarowymi i innymi informacjami pozwalającymi odbiorcy na zmianę sprzedawcy energii.

⁴ Podobnie system wymiany informacji wdrożony został w Hiszpanii, por. "CEER Benchmarking Report on..."

konsultacji społecznych z użytkownikami systemu, którzy mają prawo zgłaszania swoich uwag (por. ust. 8 art. 9g Prawa energetycznego), tak zweryfikowane standardy wymiany informacji spełniałyby wskazany w ust. 3 pkt 9a, lit. b) art. 9c Prawa energetycznego wymóg uzgodnienia z uczestnikami rynku. Przez analogię można odwołać się tu do wdrożenia, poprzez odpowiednie postanowienia Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej Operatora Systemu Przesyłowego, systemów wymiany informacji SOWE i WIRE przez operatora systemu przesyłowego, spółkę Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA.

Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że IRiESD jest zatwierdzana przez Prezesa URE, dzięki czemu możliwe jest zachowanie jednolitości i transparentności rozwiązań przyjętych przez poszczególnych operatorów systemów dystrybucyjnych.

2. Szyna wymiany informacji

W świetle przedstawionej w Modelu Wymiany Informacji koncepcji funkcjonowania systemu wymiany informacji, przekazywanie informacji pomiędzy operatorami systemów dystrybucyjnych a pozostałymi użytkownikami systemu następowałoby poprzez szynę wymiany informacji (tzw. HUB), na którą składałyby się dedykowane aplikacje/systemy informatyczne lub strona internetowa. Ta centralna infrastruktura informatyczna zarządzana miałaby być nie przez operatorów systemów dystrybucyjnych, lecz przez podmiot zewnętrzny.

W obecnym stanie prawnym systemy pomiarowe oraz administrowanie i przetwarzanie danymi pomiarowymi odbiorców końcowych przyłączonych do sieci dystrybucyjnych należy do zadań operatorów systemów dystrybucyjnych. Dopóki nie zostanie wprowadzana odpowiednia zmiana Prawa energetycznego, polegająca na przekazaniu tego zakresu obowiązków innemu podmiotowi (np. Operatorowi Informacji Pomiarowych), odpowiedzialność za ten obszar relacji z odbiorcami końcowymi oraz pozostałymi uczestnikami rynku spoczywać będzie w dalszym ciągu na operatorach systemów dystrybucyjnych. Szyna wymiany informacji tworzyłaby zatem system o charakterze przejściowym, w którym funkcjonowałby scentralizowany system komunikacji, przy zdecentralizowanym modelu pozyskiwania i przetwarzaniu tych informacji⁵.

W tych uwarunkowaniach prawnych, jeśli nie jest możliwe, aby każdy z operatorów dysponował swoją platformą wymiany informacji zgodną z Modelem, połączoną z platformą wymiany informacji innego operatora systemu, najprostszym rozwiązaniem byłoby wspólne zarządzanie taką platformą przez operatorów systemów dystrybucyjnych. Nie widzimy przy tym możliwości, aby na gruncie Prawa energetycznego obowiązki te mógł przejąć np. operator systemu przesyłowego. Rozwiązanie zawarte w Modelu dotyczy bowiem rynku detalicznego i odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, a nie segmentu hurtowego i sieci przesyłowej.

Natomiast przekazanie tego zadania innemu podmiotowi powinno dokonać się zgodnie z ogólnymi procedurami stosowanymi przez operatorów systemów dystrybucyjnych dla

⁵ Takie przejściowe modele wymiany informacji są spotykane w Unii Europejskiej, por. "CEER Benchmarking Report on...

zlecenia zamówień na usługi lub dostawy, uwzględniającymi wymogi zawarte w ustawie Prawo zamówień publicznych tj. odpowiednie progi kwotowe - chyba że spełnione zostaną przesłanki wskazane w art. 136 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych⁶ umożliwiające przekazanie tych zadań podmiotowi utworzonemu wspólnie przez operatorów systemów. Nie jest również wykluczone przeprowadzenie takiej procedury w ramach zamówienia wspólnego na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych.

3. Sprzedaż rezerwowa oraz tryb zawierania umów o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej

Jednym z elementów powiązanych z Modelem jest wprowadzenie mechanizmów dotyczących sprzedaży rezerwowej oraz uproszczenia trybu zawierania umów o świadczenie usług dystrybucji.

W naszej ocenie dokonanie takich zmian wymaga zmiany Prawa energetycznego, gdyż stanowiłyby one istotną ingerencję w obecny model relacji umownych uczestników rynku, wpływając na swobodę prowadzenia działalności gospodarczej sprzedawców działających jako sprzedawcy rezerwowi oraz w prawa i obowiązki odbiorców końcowych jako konsumentów, w tym te związane z możliwością odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub umowy zawartej na odległość, czyli uprawnień wynikających z oczekującej na wejście w życie ustawy o prawach konsumentów.

III. UWAGI DODATKOWE

Poniżej przedstawiamy również, w sposób sygnalizujący i niewyczerpujący, pozostałe kwestie związane z wdrożeniem Modelu Wymiany Informacji, wynikające z innych niż Prawo energetyczne regulacji prawnych, które mogą mieć zastosowanie w tej sprawie.

1. Wdrożenie Modelu a ochrona konkurencji

W sytuacji, w której wdrożenie Modelu nastąpiłoby bez zmiany Prawa energetycznego, Rozporządzenia systemowego, czy zatwierdzonej przez Prezesa URE zmiany IRiESD, istnieje teoretyczna możliwość zakwalifikowania porozumienia operatorów systemów dystrybucyjnych o stosowaniu Modelu Wymiany Informacji jako niedozwolonego porozumienia w rozumieniu art. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ryzyko takie jest jednak niewielkie, zważywszy na to, że porozumienie to nie ogranicza w żaden sposób konkurencji na rynku świadczenia usługi dystrybucji, właściwym dla każdego z operatorów, ani na rynku obrotu energią elektryczną. Wręcz przeciwnie, wdrożenie jednolitego Modelu będzie sprzyjało efektywności i będzie wzmacniało transparentność

⁶ Art. 136 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych: "[...] Ustawy nie stosuje się do zamówień sektorowych udzielanych podmiotowi utworzonemu przez zamawiających w celu wspólnego wykonywania działalności, o której mowa w art. 132, przez jednego z tych zamawiających, pod warunkiem że podmiot ten został utworzony na okres co najmniej 3 lat, a z dokumentu, na podstawie którego został utworzony, wynika, że zamawiający pozostaną jego członkami w tym okresie."

rynku energii elektrycznej oraz będzie przyczyniało się do tworzenia identycznych dla wszystkich odbiorców i sprzedawców warunków funkcjonowania na tym rynku.

Istotnym aspektem Modelu Wymiany Informacji jest jego neutralność wobec rozwiązań IT, wybranych i stosowanych przez poszczególnych operatorów systemów elektroenergetycznych oraz pozostałych uczestników procesu wymiany informacji w ramach Modelu. Podmioty te w dalszym ciągu będą samodzielnie dokonywać wyboru dostawcy technologii lub oprogramowania. W ten sposób nie dojdzie do naruszenia zasad konkurencji, które mogłyby wywołać ryzyko zarzutu niedozwolonego porozumienia rynkowego, czy też nadużywania pozycji dominującej przez operatorów systemów dystrybucyjnych.

2. Wdrożenie Modelu poprzez podmiot powołany przez operatorów systemów dystrybucyjnych

Należy zwrócić uwagę, że ewentualne powołanie przez operatorów systemów dystrybucyjnych podmiotu (spółki), która administrowałaby szyną komunikacyjną, potraktowane zostałyby jako koncentracja w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, i wymagałoby zgłoszenia i uzyskania zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

3. Rygory wynikające z regulacji dotyczących zamówień publicznych

Jak rozumiemy, Model Wymiany Informacji nie wprowadza żadnych istotnych ograniczeń technologicznych. Jest to jedynie zbiór wytycznych porządkujących proces wymiany informacji w toku świadczenia usługi dystrybucji energii elektrycznej. Techniczny i organizacyjny sposób wdrożenia Modelu przez poszczególnych operatorów czy pozostałych uczestników rynku, zobowiązanych do przestrzegania rygorów ustawy Prawo zamówień publicznych, w dalszym ciągu spoczywać będzie na tych podmiotach.

Zakładamy, opierając się na informacjach przekazanych przez PTPiREE, że wymogi wynikające z Modelu (w tym format danych XML) nie będą miały skutku wykluczającego lub ograniczającego dla dostawców usług IT, czy dostawców technologii.

W aspekcie ustawy Prawo zamówień publicznych, ponawiamy uwagę podniesioną już powyżej, że, co do zasady, wybór dostawcy usługi administrowania szyną wymiany informacji (HUB) dokonany powinien zostać w zgodzie z regułami przyjętymi dla zamówień publicznych.

4. Ochrona danych osobowych oraz informacji handlowych

Model Wymiany Informacji, a przede wszystkim szyna wymiany informacji (HUB) powinny zapewniać wymagany prawem stopień ochrony danych osobowych oraz informacji handlowych - zgodnie z art. 9c ust. 4a i 5a Prawa energetycznego.

Z informacji przekazanych nam wynika, że za pośrednictwem szyny wymiany informacji następowałoby jedynie fizyczne przekazanie informacji pomiędzy operatorem systemu dystrybucyjnego a pozostałymi uczestnikami rynku (o ile byliby oni uprawnieni do

otrzymanie takiej informacji). Przechowywanie i przetwarzanie takiej informacji w dalszym ciągu należałoby do wyłącznych uprawnień operatora systemu dystrybucyjnego. Takie ukształtowanie roli szyny wymiany informacji nie zmienia (nie pogarsza) obecnego stanu ochrony danych pomiarowych i innych informacji dotyczących odbiorcy przed dostępem osób nieupoważnionych.

IV. DOCELOWE ZMIANY PRAWA

Niezależnie od stanowiska, że prawo operatorów systemów dystrybucyjnych do stworzenia scentralizowanego systemu wymiany informacji, takiego jak przedstawiony w Opracowaniu Model, wynika z ogólnych postanowień Prawa energetycznego (wskazanych w pkt II powyżej) oraz wytycznych Unii Europejskiej, uzasadnione jest doprowadzenie do takich zmian w prawie, aby uprawnienie to, jak i jego cele i zakres, wynikały wprost z Prawa energetycznego, ewentualnie z Rozporządzenia systemowego (na podstawie delegacji zawartej już w Prawie energetycznym)⁷.

Z pewnością w Prawie energetycznym powinno się znaleźć postanowienie nakazujące operatorom systemów dystrybucyjnych stworzenie, wypracowanie i aktualizowanie jednolitego i wspólnego standardu wymiany informacji, uwzględniającego również rozwiązania IT (tj. szynę wymiany informacji). Szczegóły tego standardu powinny zostać doprecyzowane w Rozporządzeniu systemowym, a przede wszystkim w IRiESD, jako podstawowego dokumentu określającego warunki świadczenia usługi dystrybucji oraz korzystania z systemu elektroenergetycznego. Rozwiązanie to byłoby podobne do tego funkcjonującego już w innych państwach Unii Europejskiej⁸.

Doprecyzowania wymaga również zakres kompetencji Prezesa URE w tym obszarze, zapewniając mu odpowiednie uprawnienia weryfikacyjne. Zmiany takie odpowiadałyby modelowi nadzoru nad rynkiem energii elektrycznej opisanemu przez Prawo energetyczne.

V. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

W świetle przedstawionej w niniejszym stanowisku analizy, stwierdzamy, że w obecnym stanie prawnym:

- Model Wymiany Informacji może być wdrożony na podstawie obowiązującego Prawa energetycznego, jako rozwiązanie wspierające operatorów systemów dystrybucyjnych w procesie świadczenia usługi dystrybucji energii elektrycznej oraz wzmocnienia spójności systemów elektroenergetycznych;

⁷ Analogicznie jak ma to miejsce w przypadku nałożonego na operatora systemu przesyłowego obowiązku prowadzenia centralnego mechanizmu bilansowania handlowego - por. art. 9c ust. 2 pkt 9a) Prawa energetycznego.

⁸ Np. w Niemczech, w których odpowiednia regulacja zawarta została w ustawie o zaopatrzeniu w energię elektryczną oraz gaz (niem. *Gesetz über die Elektrizität- und Gasversorgung*), nakładając taki obowiązek wspólnie na operatorów systemów elektroenergetycznych, czy w Finlandii oraz w Danii, w których ustawa nałożyła ten obowiązek na operatora systemu przesyłowego (tj. odpowiednio Fingrid oraz Energinet.dk).

- wdrożenie Modelu Wymiany Informacji może nastąpić przez indywidualne decyzje poszczególnych operatorów systemów dystrybucyjnych poprzedzone konsultacjami z innymi uczestnikami rynku, przy czym najbardziej właściwe byłoby wprowadzenie uregulowań koniecznych do powszechnego stosowania Modelu Wymiany Informacji do IRiESD poszczególnych operatorów systemów dystrybucyjnych;
- szyna wymiany informacji (HUB) może być wdrożona przez poszczególnych operatorów systemów dystrybucyjnych, jako wspólne rozwiązanie zapewniające spójność procesu przekazywania informacji, o ile będzie to rozwiązanie w pełni neutralne technologicznie tzn. nie będzie dyskryminowało w sposób nieuzasadniony żadnej z technologii IT, która mogłaby zostać wykorzystana przez operatorów systemów dystrybucyjnych lub innych uczestników rynku; oraz
- z powodu braku ujętych w Prawie energetycznym podstaw prawnych dla przejęcia zarządzania szyną wymiany informacji przez konkretny podmiot, zlecenie administrowania centralną szyną wymiany informacji powinno nastąpić przy uwzględnieniu wymogów określonych w ustawie Prawo zamówień publicznych.

W celu lepszego umocowania prawnego Modelu Wymiany Informacji oraz właściwego podziału ról i obowiązków w procesie wymiany informacji, rekomendowane byłoby:

- docelowo, wprowadzenie do Prawa energetycznego lub do Rozporządzenia systemowego przepisu wprost nakazującego operatorom systemów dystrybucyjnych stworzenie oraz utrzymywanie spójnego i kosztowo efektywnego systemu wymiany informacji w procesie obsługi odbiorców; oraz
- potencjalnie, wprowadzenie również do Prawa energetycznego instrumentów regulacyjnych pozwalających Prezesowi URE na weryfikowanie lub wpływanie na standardy wymiany informacji stosowane przez operatorów systemów dystrybucyjnych.

Mamy nadzieję, że przedstawione powyżej stanowisko okaże się pomocne. W razie potrzeby dodatkowych wyjaśnień prosimy o kontakt.

Przemysław Kałek
radca prawny